

sprežnik ne hotel izpolniti pogodbe iz gole hudobije, se njiva poorje in zaseje ob troških zamudnika, ki se vrh tega še kaznuje z zaporom 2—8 dnij ali s 25 udarci (§ 378. lit. b).

Telesna kazen odpravila se je z zakonom z dne 11. de cembra 1873. l.¹⁾

Dr. Supan.

¹⁾ Dolžnost mi je izreči g. Adalbertu Sheku, sodnemu nadsvetniku pri vrhovnem sodišči v Sarajevu, in g. Viljemu Graberju, vječničkemu tajniku kr. banskega stola v Zagrebu, najprisrčnejšo zahvalo na ljubeznivosti, s katero sta blagovolila podpirati me pri poizvedovanji in donašanji gradiva za ta članek.

Kako se morejo napraviti, kolikor se dá, pravične kazenske razsodbe.

Spisuje dr. Fran Oblak.

(Dalje.)

Vsi napori države, ki ima biti ščit pravice, da se torej po njenih zakonih pravično sodi, so sami na sebi upravičeni in treba le, da država skrbi, da pokaže in ukaže način, kako naj spoznavalni sodniki pridejo do izpoznanja in do zavesti dejanske resnice v zadevah, o katerih imajo soditi in razsojevati.

Do sedaj sem v glavnih potezah le omenil dejstva, da naš kazenski pravdni red skrbi za to, da toliko sodniki ex professo (sodniki-uradniki) in ljudski sodniki (porotniki) imajo priti osebno in neposredno do izpoznanja resnice, in sicer sodniki ex professo (s. uradniki) zaradi tega, ker morajo ali sami v razsodbah izreči, kaj je prav in kaj ni prav, ali pa morajo ljudske sodnike (porotnike) v stan pripraviti, da oni pridejo tudi sami do osebne zavesti dejanske resnice, ker iz lastnega osebne prepričanja imajo pri končnih razsodbah izreči svoj „kriv“ ali „nekriv“. Osebna zavest resnice, ki jo ima imeti sodnik ex professo (s. uradnik), mora postati tudi osebna zavest ljudskega sodnika (porotnika), ki gledé zavesti resnice mora biti v popolni enakosti s sodnikom-uradnikom.

Če so te besede težke, jako težke in vredne, da se natanko premislijo, je še bolj težko najti način, da se dejansko izvrše. Kajti toliko preiskovalni sodnik in (po §-u 93., al. 2.) naprošeni sodnik (vsaj za toliko, za kolikor je naprošen) priti mora do osebnega izpoznanja in osebne zavesti dejanske resnice. In ta osebna zavest dejanske resnice prenesti se mora v osebno zavest tudi ljudskih sodnikov (porotnikov), ki imajo po svoji najboljši vesti izreči se o tem, česar so se osebno zavedli. In taka razsodba je torej izcimila se iz njihove osebne zavesti resnice slično tako, kakor se izcimi resnična in nelažnjiva povedba prič in izrek izvedencev iz osebnega znanja in osebne zavesti pripovedujoče priče in izrekajočega izvedenca. Taka osebna zavest sodnika (sodnika ex professo, bodisi razsojujočega ali pa preiskovalnega sodnika, potem tudi ljudskega sodnika) naj redno pride do one meje, da se more izbacniti iz zakona kvarljiva določba o „prepričanji“, kakoršna se (menda prav za zložnost nemarnih in lenih sodnikov, ki zaradi tega vsako osebno odgovornost od sebe odvrtačajo) nahaja v §-u 258., drugi odstavek, v §-ih 326., 338. in drugod po kaz. pravdnem redu, zavest do one meje, da se pripravi vsakovrsten sodnik v položaj, da se osebno lahko resnice zave, kakor se to godi pri pričah in izvedencih tako, da je za kakovost konečne razsodbe (tudi porotnik!) osebno odgovoren.

In tu ne zadostuje samo kratek pregled, ki ga n. pr. razloži po §-u 325. porotnikom predsednik porotnega sodišča, (ki še povrh se vselej sam resnice osebno ne zaveda), ampak tu tiči velika pomankljivost našega (in menda tudi drugih narodov) kazenskega pravnega reda, ki ni skrbel za to, da bi se osebna zavest dejanske resnice, ki jo mora imeti sodnik (toliko uradnik, kolikor porotnik), prenašala ne tako površno na sodnike sploh, kakor se to dandanašnji godi, in je nedolžni vzrok toliko krivičnih razsodb!

Pregled je za razsojo vsake reči potreben; ali pregled kakoršnega omenja § 325. kaz. pr. r. ne služi mnogo namenu, ker se prvič rabi le pri obravnavah pred porotniki in ker drugič predsednik porotnega sodišča (naj bo še tako zanesljivega spomina, bistrih nazorov in vestnega značaja), ne more vselej lastnih osebnih nazorov popolnoma uničiti tedaj, kadar napravlja

svoj pregled, — in tako prehajajo časih predsednikovi nazori, če tudi bi bili krivi, pa bi se jim v obče neka objektivnost ne mogla odrekati, v dušo, srce in jezik porotnikov, ki po tem takem ne izražajo v razsodbi lastne osebne zavesti resnice, ki bi se bila izcimila iz njihove lastne duše.

Omenjeni pregled, ki je za vsakega sodnika (privatno si ga preiskovalni sodnik po svoje lahko tudi sam napravi) potreben, imel bi (govorim v podobi) biti okostje, katero se počasi z mesom obraste, in kazalo in celotna podoba vse zadeve ob enem tako, da vsakovrsten sodnik (bodisi ex professo preiskovalni, razsojujoči ali pa ex lege ljudski sodnik-porotnik) vsakokrat natančno vé, o čem je govor in (če bi bila potreba) natanko naznani, kje se med kazenskimi spisi nahaja govor o zadevi, o kateri se govori, ali pismo, ki se pri obravnavi omenja.

Tak pregled pa, kakoršnega imam v mislih jaz, ne more biti le govorjen po konečni obravnavi pred porotniki, ampak mora biti pisan in vsaj kot pregled po končani preiskavi po §-u 11. kaz. pr. r. **prav urejen** kazenskim spisom priložen, ker le tako zadobi kazenska zadeva slično kazenskemu dejanju konkretno lice, se olajša delo sodiščnim oblastnijam in se dotična resnica vsakemu in posebno razsojujočim porotnikom, (ki po §-u 1. odst. 1. zakona z dne 23. maja 1873, št. 121. drž. zak. morajo znati brati in pisati) spravi do osebne zavesti.

Da se omogočijo napravljati taki pregledi, ki naj imajo v sebi varno zanesljivost, da so resnični (tega pa država od svojih sodiščnih oblastnij, ki imajo preglede napravljati, lahko zahteva), je treba uže od prvega začetka obravnave o kazenski zadevi (od o v a d b e naprej) paziti na to, da se podlaga sestavljanju točnega pregleda, ki naj ne dela težave nobenemu sodiščnemu uradniku, uže in embryone osnuje.

V ta namen je najprej treba, da je pripraven papir, na kateri se zapisniki pišejo; potem da se redno pazi na dnevnik (Journal), v kateri se imajo zapisniki (kar je redoma uže v navadi) tako zabilježevati, da se pozneje ne smejo več v obsegu ne z drugimi besedami premeniti ne s celimi drugimi dnevniki zameniti, tako da prvotni zapisnik o povedbah prič in o izrekih izvedencev i. t. d. napravlja eno edino celoto, ki nosi jamstvo

javne verjetnosti in se ne sme uničiti, dokler državna oblast sama ne ukaže, da se taka pisma iz arhivov izločijo.

Te besede merijo na to, kako se iz začetka kazenskih pozvedeb mora pripravljati in snovati temelj, na katerem se za prihodnje čase brez premembe danih zakonov (*leges latae*) olajša sestavljanje pisanih pregledov cele kake konkretne kazenske zadeve.

(Dalje prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Gospodar ni odgovoren za motenje posesti, katero je zakrivil njegov kosec vkljub naročilu, da mora paziti na mejo, če je takoj grajal samovlastno postopanje delavčevo ter bil pripravljen povrniti provzročeno škodo.¹⁾

B naročil je svojemu mizarskemu pomočniku C, naj nakosi nekaj trave okoli njegovega kozolca tik meje A-jeve parcele. Ukazal mu je pa izrecno naj pazi, da ne bode prekoračil meje ter kosil na A-jevem zemljišči. Ko pride B gledat, kaj je C nakosil, zapazi, da je le-ta prekoračil mejo. Grajal je takoj njegovo postopanje ter ponudil A-ju plačilo odškodnine, kateri je pa ni hotel vsprejeti, ampak je vložil tožbo proti B-ju radi motenja posesti.

Z odlokom z dne 24. oktobra 1893, št. 7283 ugodilo je okrajno sodišče v Radovljici tej tožbi.

Razlogi.

Toženec priznal je zadnjo dejansko mirno posest A-jevo do parcele št. X uže s tem, da je ponujal tožitelju poravnavo osebno in po pomočniku C-ju ter da je naročil C-ju varovati tožiteljevo posest in ne kositi na njegovem travniku. Po sodnem ogledu in toženčevem priznanji dokazano je, da je pokosil toženčev delavec prostor dolg 2 sežnja in širok okolo 1 čevalj, to pa samovlastno

¹⁾ Glej Sl. P. št. 2. str. 39.